

РЕШЕНИЕ

№ 192

София, 25 май 2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, първо наказателно отделение, в съдебно заседание на петнадесети февруари две хиляди двадесет и трета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: РУЖЕНА КЕРАНОВА
ЧЛЕНОВЕ: РУМЕН ПЕТРОВ
ДЕНИЦА ВЪЛКОВА

при секретар: Елеонора Михайлова
и в присъствието на прокурора Ивайло Симов
изслуша докладваното от съдия Ружена Керанова
н. дело № 55/2023 година

Върховният касационен съд е трета инстанция по делото, образувано по протест на прокурор при Апелативна прокуратура – Пловдив и по подадени жалби на частния обвинител Б. М. С. срещу въззивно решение № 138/18.10.2022 г., постановено по ВНОХД № 216/2022 г. от Апелативен съд – Пловдив.

В касационния протест се сочи, че подсъдимият В. П. неправилно е оправдан по повдигнатото обвинение за допуснато нарушение по чл. 119, ал.1 и ал.2 от ЗДП, като е съзряно противоречие в атакувания съдебен акт. Оспорват се и съображенията от процесуално естество, залегнали във въззивното решение, послужили за отхвърляне на обвинителната теза по тази норма на специалното законодателство. Поддържат се твърдения, че апелативният съд, базирайки се на данни, събрани в проведеното въззивно съдебно следствие, е игнорирал утежняващи отговорността обстоятелства. Отправен е упрек към анализа на смекчаващите отговорността обстоятелства, чието значение е надценено и се изразява несъгласие с приложението на чл. 66 от НК. В заключение се претендира отмяна на атакувания съдебен акт и връщане на делото за ново разглеждане от въззивната инстанция.

В постъпилите касационни жалби на частния обвинител Б. С., всяка изготвена от различен неин повереник, има позоваване на всички касационни основания. В обхвата на второто от тях се претендира допуснато от апелативния съд процесуално нарушение, изразило се в несъобразяване с ограниченията на проведената процедура по глава двадесет и седма, чл. 371, т. 2 от НПК. Неправилно и според частното обвинение подсъдимият е бил оправдан за допуснато от него нарушение на чл. 119 от ЗДП. Корекцията в санкционната част на присъдата, извършена от апелативния съд, е

оспорена с доводи за пренебрегване на обществената опасност на деянието и дееца, тежестта на отегчаващите вината обстоятелства и неправилна оценка на смекчаващите такива, а приложението на чл. 66 от НК е счетено за несъвместимо с целите на наказанието по чл. 36 от НК. Настоява се за отмяна въззивното решение и ново разглеждане на делото от апелативния съд.

Прокурорът от Върховната касационна прокуратура поддържа протеста по съображенията и исканията, изложени в него. Пледира за отмяна на постановеното решение и връщане на делото за ново разглеждане от апелативния съд.

Частният обвинител Б. М. С. и участващите в касационното производство нейни повереници поддържат жалбите и също изразяват становище за отмяна на атакувания съдебен акт и ново разглеждане на делото от втората инстанция.

Подсъдимият В. Т. П. и неговият защитник оспорват основателността на протеста и жалбите на частното обвинение. Намират, че постановеното решение не страда от поддържаните пороци и пледират за оставянето му в сила.

Върховният касационен съд, първо наказателно отделение, като обсъди доводите на страните и извърши проверка в пределите по чл. 347, ал.1 от НПК, установи следното :

Окръжният съд – Пазарджик с присъда № 11/06.04.2022 г., постановена по НОХД № 68/2022 г., признал подсъдимия В. Т. П. за виновен в това, че на 19.07.2021 г., в с. Братаница, общ. Пазарджик, при управление на моторно превозно средство нарушил правилата за движение (чл. 21, ал.1, чл. 43, т. 5, чл. 5, ал. 1, т.1, чл. 6, т.1, чл. 116, чл. 119, ал. 1 и ал. 2 от ЗДП и чл. 196 от ППЗДП) и по непредпазливост причинил смъртта на М. С. – седемгодишна, поради което и на основание чл. 343, ал. 3, пр. 8, б. „б“, пр. 1 във вр. с ал. 1, б. „в“ във вр. с чл. 342 ал.1 от НК и при условията на чл. 58а, ал.1 във вр. с чл. 373, ал.2 от НК му наложил наказание от четири години и осем месеца лишаване от свобода.

На основание чл. 343г във вр. с чл. 37, ал.1, т. 7 от НК подсъдимият бил лишен от правото да управлява МПС за срок от шест години.

В рамките на инициран от подсъдимия В. П. инстанционен контрол апелативният съд с оспореното решение на основание чл. 334, т.3 и чл. 337, ал.1, т. 3 от НПК изменил присъдата, както следва : отменил същата в частта, с която подсъдимият В. П. е признат за виновен да е извършил нарушения по чл. 5, ал.1, т. 1, чл. 6, т.1, чл. 116 и чл. 119, ал.1 и ал. 2 от ЗДП и по чл. 119, ал.1 и ал. 2 и чл. 196 от ППЗДП, като го признал за невинен и го оправдал по тези обвинения ; намалил е размера на наказанието лишаване от свобода от четири години и осем месеца на три години; присъдата е отменена в частта, с която на основание чл. 57, ал.1, т. 3 от ЗИНЗС е определен първоначален „общ“ режим и на основание чл. 66, ал.1 от НК изпълнението на определеното наказание от три години лишаване от свобода е отложено с изпитателен срок от четири години; на основание чл. 67, ал. 3 от НК на подсъдимия е наложена в рамките на изпитателния срок пробационната мярка по чл. 42а, ал.2, т. 2 от НК; намалил е размера на определеното на основание чл. 343г във вр. с чл. 37, ал.1, т. 7 наказание „лишаване от право да управлява моторно превозно средство (МПС)“ от шест години на четири години.

Инициращите касационното производство процесуални документи, предлагат почти идентични доводи и еднопосочни искания, което прави възможно разглеждането им паралелно.

Касационният протест и жалбите на частното обвинение са основателни, макар не всички от изложените в тяхна подкрепа твърдения да намират опора в процесуалния закон и материалите по делото.

Производството пред първата инстанция е протекло по реда на глава двадесет и седма, чл. 371, т. 2 от НПК. Подсъдимият П. признал изцяло фактите, изложени в обстоятелствената част и се съгласил да не се събират доказателства за тях.

В една от жалбите, поддържани от частното обвинение, е изтъкнат процесуален недостатък, изразяващ се в това, че в противоречие с проведената диференцирана процедура въззивният съд е допуснал разпит на подсъдимия и на свидетели, въз основа на които е постановил своя съдебен акт. Идентични по съдържание възражения се съдържат и в касационния протест, макар те да не са обвързани изрично с реда, по който е разгледано делото в първата инстанция.

Несъмнено е, че в рамките на надлежно проведената процедура по чл. 372, ал.4 във вр. с чл. 371, т. 2 от НПК съответният съд (първоинстанционен или въззивен) не може по свой почин или по искане на страните да събира доказателства за факти, несъвместими с обстоятелствената част на обвинителния акт. В рамките на признатите от подсъдимия фактически положения по обвинителния акт могат да се установяват и противопоставят „правопроменящи и правопогасяващи обстоятелства, свързани с приложението на материалния закон и с предпоставките и съдържанието на наказателната отговорност“. Задължително условие за доказателствена дейност в коментирания насока е обстоятелствата от посочения кръг да са съвместими с фактологията по обвинителния акт и да не внасят „съществени изменения в нейните очертания“ (виж, ТР № 1/06.04.2009 г. по т.д. №1/2008 г., т. 8.1).

По конкретното производство защитата на подсъдимия е направила искане за разпит на подсъдимия и на лицата С. и П. за установяване на обстоятелства, свързани със събития, предшествали инкриминирания инцидент, по изпълняваната от подсъдимия служебна задача, наложила бързото му придвижване с автомобила, предпоставили превишаване скоростта на движението. Въззивният съд е откликнал на направеното искане, като не е изложил никакви съображения нито в съдебното заседание, нито в постановения акт, дали и доколко с оглед на обвързващите указания в цитираното тълкувателно решение това е било допустимо. В депозираните от подсъдимия П. обяснения в допълнителното съдебно следствие той е въвел данни за движение на служебния автомобил със светлинна сигнализация (т.нар. „синя лампа“), тоест насочващи към управление на МПС със специален режим. Това обстоятелство не е елемент от фактическите положения по обвинителния акт и правилно не е коментирано от въззивния съд. Основното недоволство на касаторите е насочено към констатациите, отразени на стр. 15 от мотивите на проверяваното решение, направени според тях въз основа на събраните пред въззивния съд доказателствени материали. Според отразеното в съдебния акт подсъдимият е управлявал служебния автомобил по маршрута с. Аврамово до с. Братаница с превишена скорост заради получено обаждане, съдържащо информация, наложила бързото му приближение за изпълнение на служебна задача с цел успешна реализация на водена от него оперативна разработка. Това е дало основание на въззивния съд, да приеме, че поведението му преди настъпилния инцидент има извинителна причина. В обстоятелствената част на обвинителния акт има единствено запис, че подсъдимият е управлявал МПС, собственост на ОД МВР- Пазарджик, „по служебна задача“, както и отразени данни, че е изминал посочения маршрут от 73 км. за 40 минути, но не и описаните от

въззивния съд детайли, поради които той е предприел шофиране с превишена скорост. В този смисъл съдът е следвало да бъде по-прецизен и да прецени дали не разширява фактическото съдържание на обвинителния акт извън неговата обстоятелствена част. Необходимо е било най-малкото да се аргументира, че предприетият подход за формиране на доказателствената съвкупност не противоречи на разпоредбите на разпоредбите на чл. 371, т.2, чл. 372, ал.4 и чл. 373, ал. 3 от НПК, лимитиращи доказателствената активност на съда. Обективността изисква да се отбележи, без да се пренебрегва значението на посочените дефицити в мотивировката, че отразените разсъждения са свързани с изразеното от второинстанционния съдебен състав несъгласие с основния съд, който е включил в кръга на отегчавашите обстоятелства неспазването на правилата за скоростта на движение от подсъдимия по посочения маршрут, даващо му негативен облик като водач на МПС.

На следващо място, страните по обвинението поддържат доводи срещу оправдаването на подсъдимия по въведеното обвинение за нарушение на чл. 119, ал.1 и ал.2 от ЗДП. С протеста не се оспорва отпадането на вменените на подсъдимия нарушения на чл. 5, ал. 1, т.1, чл. 6, т.1, чл. 116 от ЗДП и чл. 196 от ППЗДП. Основното оплакване в жалбите на частното обвинение и поддържано пред касационната инстанция също е насочено срещу оправдаването по чл. 119 от ЗДП, макар да се счита, че и останалите инкриминирани нарушения, за които е постановено оправдаване, имат отношение за индивидуализация на санкцията.

За да постанови оправдаване по чл. 119, ал.1 и ал.2 от ЗДП, въззивната инстанция е приела, че е допуснато съществено нарушение на процесуалните правила с осъждането на П. за нарушение на коментираната разпоредба без същият да е имал обвинение за това. В тази връзка е посочено, че с обвинителния акт подсъдимият е бил обвинен за нарушение на чл. 119, ал.1 и 2 от ППЗДП, което няма отношение към конкретната пътна обстановка, но основният съд с присъдата си го е признал за виновен и осъдил за това да е нарушил чл. 119, ал.1 и ал. 2 от ЗДП.

Процесуалната конкретика по делото показва, че в обвинителния документ, сложил началото на съдебния процес, чл. 119, ал.1 и ал.2 е посочен не като разпоредба от закона, а като такава, съдържаща се в подзаконовия акт относно неговото приложение – от Правилника за приложение на ЗДП.

Принципно незаконосъобразно от процесуална гледна точка е осъждане на подсъдим по непредявени факти, за които не е имало повдигнато обвинение и това в определени случаи би довело до оправдаването му изцяло или поне частично.

Подходът, приложен от апелативния съд, към осъждането на съзрения от него процесуален проблем обаче е ограничен. Констатацията за осъждане по „непредявено обвинение“ е изисквала задълбочено проучване от съда, който е следвало първо да съобрази дали в обвинителния инструмент се съдържа съставомерна фактология по повод на правилото за движение по чл. 119, ал.1 от ЗДП и за действията на подсъдимия, с които го е нарушил. Отделно от това с обвинителния акт измежду вменените на подсъдимия нарушения на специалното законодателство, попълващи бланкетния състав на престъплението по чл. 343 от НК, присъства и разпоредбата на чл. 196 от ППЗДП, в която е предвидено идентично по съдържание правило за поведение на водачите към пешеходците, в частност при приближаване на управляваното МПС към пешеходна пътека. Така посоченото не е било предмет на

обмисляне от апелативния съд, а е трябвало да получи съдебно внимание преди да се направи заключението, че подсъдимият е осъден по „непредявено обвинение“.

Отделно от казаното, спорният въпрос, който е релевантен колкото за приетото нарушение на процесуалните правила, толкова и за нарушение на материалния закон, е за наличие или не на допуснато от подсъдимия П. нарушение на правилата за движение по чл. 119, ал.1 от ЗДП, отречено от апелативния съд, и неговата причинна връзка с настъпилия вредоносен резултат.

Настоящият състав намира, че конкретната пътна обстановка, съдържаща пешеходна пътека, сигнализирана със знак „Д 17“ и правомерно преминаващата по нея пострадала М. С. и нейният брат, не са подложени на обстоен анализ и оценка, обвързано с приетата за установена фактология и хронологията на осъществените действия/бездействия на подсъдимия. Компонентите на създалата се пътна ситуация, извън допуснатите нарушения по чл. 21, ал.1 и чл. 43, т. 5 от ЗДП, са изисквали от подсъдимия съобразяване и с императивното задължение, предвидено в чл. 119, ал.1 от ЗДП - да осигури предимството на пресичащата пешеходка, като предприеме необходимото и съответстващо на установените правила поведение за намаляване на скоростта, дори и спиране (виж в този смисъл решение №195/16.11.2018 г. по к.д. №865/2018 г., I н.о.; решение №67/20.03.2017 г. по к.д. № 85/2017 г., I н.о.). П. не е реагирал своевременно и не е предприел действията, предписани от закона, за намаляване на скоростта на движение, която съобразно заключението на приетата комплексна автотехническа и медицинска експертиза, е останала непроменена и по време на настъпилия удар с пострадалата. В този смисъл оправдаването на подсъдимия за нарушение на чл. 119, ал.1 от ЗДП без да се изследва в пълнота конкретната пътна обстановка е незаконосъобразно.

Тезата, застъпена в протеста, за допуснато нарушение и по чл. 119, ал.2 от ЗДП е обвързана единствено с приетото в решението, че „в дясната лента имало колона от няколко автомобили, които се движели бавно и периодично спирали, за да се съобразят с пешеходната пътека пред тях“. Настоящият състав, без да се ангажира с позиция относно приложимостта на чл. 119, ал.2 от ЗДП, отбелязва, че „заобикалянето“ е уредено в чл. 91 от ППЗДП, като в тази връзка в протеста не се предлагат конкретни аргументи как посочената маневра се отнася към описаното в обвинителния акт движение на управляваното от подсъдимия МПС – в лявата лента на платното за движение, като изпреварвал недопустимо колоната от автомобили. Посочената непълнота и неяснота в оспорването не изисква детайлно разискване на отправената претенция.

Апелативният съд критично е разчел мотивите на присъдата относно индивидуализацията на наказанието, но в извършената от него собствена дейност също е допуснал процесуална непрецизност. В тази насока не е лишен от основание доводът в жалбата на частното обвинение, че втората инстанция е отчитала като допълнително смекчаващо обстоятелство депозираните от подсъдимия обяснения в досъдебното производство.

Обвързващите постановления, залегнали в т. 7 на цитираното тълкувателно решение № 1/06.04.2009 г., указват, че в хипотезите на съкратено съдебно следствие по чл. 371, т. 2 от НПК самопризнанието може да получи оценка на смекчаващо обстоятелство, но следва да се държи сметка за неговите характеристики и съдържание като форма на съдействие при установяване на обективната истина и ако е спомогнало съществено и своевременно още в хода на досъдебната фаза. Такова

безспорно би представлявало процесуалното поведение на дееца и направеното от него самопризнание в разпит като обвиняем.

Прегледът на материалите по делото показва, че подсъдимият П. в хода на досъдебното производство, възползвайки се от правото си по чл. 55 от НПК, не е депозирал обяснения по повдигнатото му обвинение. На страница 13 от въззивното решение съдът е причислил към смекчаващите обстоятелства и „доброто процесуално поведение, демонстрирано от подсъдимия през цялото време на процеса ...същият е дал обяснения .. и с тези обяснения е спомогнал за разкриване на обективната истина“. От цитираното не става ясно как с обяснения (използвани очевидно в техния процесуален смисъл като доказателствено средство), каквито не присъстват в досъдебното производство, подсъдимият е улеснил разследването, даващо основание това съдействие да се третира като допълнителен смекчаващ фактор при индивидуализация на наказанието. Така предложените процесуално неиздържани разсъждения показват, че при формиране на вътрешното си убеждение въззивният съд е допуснал нарушение на правилата относно оценката на обстоятелство, прието за значимо при индивидуализацията на наказанието.

Заявената от съда необходимост индивидуалната тежест на конкретната проява да бъде разглеждана не изолирано, а в съвкупност с всички доказателства и с данните за личността на подсъдимия, е останала нереализирана. В мотивите на въззивното решение е спестена оценката на обективните характеристики на инкриминираното деяние, като в тази насока преди всичко е стоял въпросът за нарушенията от подсъдимия правила за движение, които обуславят спецификата на разглежданото деяние.

Нарушенията на тези правила несъмнено са обективен признак от състава на престъплението, както е акцентирал съдът, но това не означава, че конкретните им измерения са без значение за индивидуализацията на отговорността на дееца. Пропуснато е да се съобрази в тази насока механизмът на инкриминираната дейност, който се характеризира със сериозно нарушаване на правилата за безопасност, предвидени да гарантират живота и здравето на най-уязвимите участници в движението, каквито са пешеходците. Именно тези обстоятелства не са отчетени адекватно от апелативния съд, а те рефлектират не само върху степента на обществена опасност на деянието, но в тях намира и проекция личността на дееца, който ги е игнорирал.

В заключение, всичко изложено по-горе налага отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на апелативния съд. При повторната въззивна процедура следва да се отстранят констатираните процесуални недостатъци и дефицитите в оценъчната дейност на съда, свързани с материалното право. Прецизно да се дефинират утежняващите и облекчаващи обстоятелства и тяхната относителна тежест при определяне обема на наказателната принуда, да се обмислят всички значими фактори, за да се даде обоснован отговор и за приложимостта на условното осъждане в конкретния случай.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 354, ал. 1, т. 5 от НПК, Върховният касационен съд, първо наказателно отделение

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ въззивно решение № 138/18.10.2022 г., постановено по ВНОХД № 216/2022 г. от Апелативен съд – Пловдив.

ВРЪЩА делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.